

AKADEMİK PERSONEL OLMADAN LİSANSÜSTÜ EĞİTİM YAPAN BİREYLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR ÜZERİNE NİTEL ÇALIŞMA: DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ - BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ DURUM BELİRLEMESİ

Dok. Öğr. Yasemin SAYAN
Dokuz Eylül Üniversitesi Sınıf Öğr.

Arş. Gör. H. Hüseyin AKSU
Dokuz Eylül Üniversitesi Sınıf Öğr.

ÖZET

Bu çalışma üniversitede araştırma görevlisi olmadığı halde lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılmış bir durum belirlemesidir. Araştırmanın örneklemini Balıkesir Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi oluşturmaktadır.

Araştırma modeli olarak nitel araştırma metodu seçilmiştir. Veriler nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve açık uçlu sorular kullanılarak elde edilmiştir. Toplanan veriler etiketlenerek anlamlandırılmış, yüzde oranları belirlenmiştir. Veriler gruplandırılarak sunulmuştur. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü Eğitim, Akademik Personel Olmayan Bireyler, Nitel Araştırma

ABSTRACT

This research has attempted to figure out the problems and troubles which the masters degree students who are not academic staff. Balıkesir University and Dokuz Eylül University are used as sample data finding places.

Qualitative researching is chosen as the research model in this work. Datas are taken out by interviews and open-ended questions of the qualitative research methods. Calculated datas have been labeled and taken out percentages. Datas are classified into different groups. Then the solutions are presented according to the results of evaluation.

Key Words: Graduate Education, Not Academic Personnel person, Qualitative Research

GİRİŞ

Problem; İnsan; yeryüzünde yaşayan öğrenme kapasitesi en yüksek canlıdır. Doğduğu andan itibaren tüm davranışlarını öğrenerek gerçekleştirir. Yani öğrenme bireyin tüm hayat evrelerinde vardır. birey öğrenmelerle birlikte "kendini geliştirme" aşamasında yol alır.

Eğitim; toplumların gelişip ilerlemesinde önemli bir faktördür. Eğitim öğrenme kapasitesi yüksek olan bireyi alıp onu ruhen ve bedenen sağlıklı, toplum hayatına uyum sağlayabilen, toplumun gelişmesi için çalışan, yaratıcı, üretici yönü ağırlıkta olan bireyler haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Bireyin zihnini, karakterini veya fiziki yeteneklerini biçimlendirici hareket ve tecrübeler eğitimin geniş anlamı içerisinde ele alınır. Bu anlamda; her çeşit yaşantı eğitici ve eğitim etkinliği süreklidir. Eğitimin teknik anlamını ele aldığımızda ise, toplumun okullar, kolejler, üniversiteler ve diğer kurumlar yoluyla kültürel mirasını, toplanmış bilgileri, değerleri ve becerileri kuşaktan kuşağa aktarma süreci yani eğitimin formal yanı karşımıza çıkmaktadır. (Ergüneş, 1998, sy 50). Formal eğitimin en önemli ku-

rumları okullardır. Okullar bireylerin planlı ve düzenli bir şekilde toplumsallaşmasını ve gelişmesini sağlayan kurumlardır. Ülkemizde, formal eğitim; örgün ve yaygın eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır.

Örgün eğitim "belli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir" (Fidan ve Erden, s. 222). Okul öncesi öğretim, ilköğretim, orta öğretim, yüksek öğretim örgün eğitim sistemini oluşturan kurumlardır.

Yaygın eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, örgün eğitim sistemi kademelerinin herhangi birinde bulunan veya bu kademelerden ayrılmış olan bireylere ihtiyaç ve ilgileri doğrultusunda yapılan eğitim yardımdır.

Yüksek öğretim, örgün eğitim içerisinde yer alır ve eğitim sisteminin en üst kademesini oluşturur. Yükseköğretim; Milli Eğitim Sistemi içinde, ortaöğretime dayalı en az dört yıl kapsayan her kademedeki eğitim öğretimin tümüdür. (2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu Madde 3-a)

Yükseköğretim ülkelerin kalkınması için nitelikli insan yani yapıcı, yaratıcı, üretici bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar. Yükseköğretim üniversiteler aracılığıyla yapılır. Üniversiteler nitelikli insan yetiştirme işlevi doğrultusunda çeşitli programlar düzenlerler. Lisansüstü öğretim bu programlardan biridir.

Lisansüstü öğretim, "lisans öğretimine dayalı yüksek lisans ve doktora eğitimi ile sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve bunların gerektirdiği eğitim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşur" (Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği, Madde 2).

Lisans mezunu olan bir birey ya mesleğinde daha iyi bir yere gelmek ya da akademisyenliğe ulaşmak amacıyla Lisansüstü eğitim yapma gereği duymaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın problemi;

Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir? şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı: Bu çalışma üniversitede araştırma görevlisi olmadığı halde Lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunları ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmış bir durum belirlemesidir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Bireyler niçin Lisansüstü eğitim yapmak istemедirler?
2. Bireyler Lisansüstü eğitim giriş sınavlarında ne tür zorluklarla karşılaşmışlardır?
3. Lisansüstü eğitim yaparken aynı zamanda çalışan bireyler çalıştıkları kurumlarla ilgili ne gibi zorluklarla karşılaşmışlardır?
4. Lisansüstü eğitim sırasında danışmanlık konusunda ne gibi zorluklarla karşılaşmışlardır?
5. Lisansüstü eğitim sırasında bilimsel etkinliklere katılma açısından ne gibi zorluklarla karşılaşmışlardır?
6. Lisansüstü eğitim sırasında karşılaştıkları ekonomik zorluklar nelerdir?
7. Lisansüstü eğitimdeki dersler ve öğretim üyeleri hakkında neler düşünüyorlar?
8. Bireyler Lisansüstü eğitimlerinin daha verimli olması için yapılması gerekenler hakkında neler düşünüyorlar?

Araştırmanın Önemi: Bir ülkenin ilerlemesinde yüksek öğretimin çok büyük etkisi vardır. Yüksek öğretim, öğretim ve araştırma işlevlerini üzerine alarak nitelikli insanları yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Yüksek öğretimin içinde yer alan Lisansüstü eğitim toplumun ihtiyacı olan araştırmacı bireylerin yetiştirildiği eğitim sürecidir. Ülke içinde her kurumun araştırmacı, alanında uzmanlaşmış bireylere ihtiyacı vardır. Üniversitelerde yürütülen bilimsel araştırmalardan elde edilen bulgular kurumların gelişmesi

ve ilerlemesinde etkilidir.

Her bireyin kendini geliştirme hakkı bulunmaktadır. Bireyler Lisansüstü eğitim yaparak mesleki açıdan kendilerini geliştirmekte ve araştırmacı, yapıcı, yaratıcı bir kimlik kazanmaktadırlar. Bu bireyler kurumların içinde yer alarak yol gösterici rolünü üstlenmektedirler.

Bu çalışma üniversite personeli olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi açısından önemlidir. Çalışmanın gelecekteki çalışmalarla bütünleşerek, akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin sorunlarının çözümünde bir basamak olabileceği umulmaktadır.

Sayıtlar:

1. Açık uçlu sorular ve görüşmelerde verilen cevapların doğru ve samimi olduğu düşünülmektedir.

2. Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireyler çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır.

3. Karşılaşılan güçlükler Lisansüstü eğitimin verimini etkilemektedir.

Sınırlılıklar: Bu araştırma;

1. Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin eğitimleri süresince karşılaştıkları zorlukları belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan açık uçlu sorular ve görüşme formuyla,

2. Dokuz Eylül Üniversitesi ve Balıkesir Üniversitesiyle,

3. Eğitim Fakülteleriyle,

4. Tezli yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle,

5. Belirlenmiş olan üniversitelerden seçilmiş olan 40 Lisansüstü öğrencisiyle, sınırlıdır.

Tanımlar

Yüksek öğretim: "Orta öğretimin üstünde, üniversite, akademi ve yüksek okullar ile bu eğitim kurumlarını yönetmek görevini ve sorumluluğunu taşıyan birimlerden oluşan örgüt" (Oğuzkan, 1993, sy 167)

Lisansüstü Eğitim: "Lisans öğretimine dayalı, yüksek lisans ve doktora eğitimi ile sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve bunların gerektirdiği eğitim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşan eğitim sürecidir" (Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği, Madde 2).

LİTERATÜR TARAMASI

Lisansüstü Eğitim Nedir?: Üniversiteler ülkelerin kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Nitelikli insan gücünü yetiştirmek üniversitelerin en başta gelen görevlerinden biridir. Üniversitelerin Lisansüstü eğitim programları; araştırma yapabilen, üretken, ülke sorunlarına duyarlı, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde en etkili programlardır.

Lisansüstü eğitim, "üniversitelerde Lisansüstü derecelere götüren, araştırma yoluyla bilgiye katkıda bulunacak, gelişen toplumun gereksinmelerini karşılayacak bilim adamı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi amaç edinen eğitim etkinliğidir." (Karakütük, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, 22:1, sy 505)

Lisansüstü program yüksek lisans, doktora ya da sanatta yeterlik ünvanlarına yönelik belirli sayıda, belirli kapsam ile adları taşıyan zorunlu ve seçmeli derslerle, doktora yeterlik sınavı, sanat yeterliği sınavı, tez ve uygulamalardan oluşur. (Lisans üstü Eğitim-Öğretim Enstitülerinin Teşkilat ve İşleyiş Yönetmeliği, 1983)

Lisansüstü Eğitimin Amacı: Lisansüstü eğitim ülke kalkınmasında lokomotif görevi görebilecek yüksek nitelikli bireylerin yetiştirilmesinden sorumludur. Aynı zamanda ülke sorunlarının çözümünü amaçlayan, teknoloji gelişimini sağlayan araştırmaların yapıldığı alandır.

Lisansüstü eğitimin içinde yer alan yüksek lisansın amacı alanında uzmanlaşmış bireyler yetiştirmek, doktora eğitimine temel oluşturmak, bireylere bilimsel süreci kavratmaktır. Doktora eğitimi ise bilim adamı, öğretim üyesi, araştırmacı, ülke kalkınmasına temel olabilecek yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirmeyi amaçlamakta, teknolojik ilerlemeleri sağlayacak, bilgi üretecek araştırmaların yapılmasını sağlamaktadır.

Lisansüstü Eğitim Sorunlarıyla İlgili Araştırmalar: Bakıoğlu ve Gürdal tarafından yapılmış olan Lisansüstü Tezlerde Danışman ve öğrencilerin rol algıları; Yönetim İçin Göstergeler adlı çalışmada üniversite enstitüleri programları içinde yürütülen tezlerde öğrenci ve danışman rol algılarının ne şekilde gerçekleştiğini belirleyip çözüm önerileri üretmek amaçlanmıştır. Marmara Üniversitesine bağlı üç enstitüde tez danışmanları ve öğrencilere anket uygulanmıştır. İstatistiksel analizler sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır: Tezlerin tamamına yakını yayınlanmamakta, sadece bir araştırma yöntemi kullanılmakta, enstitüler yazılı açıklayıcı ve yardımcı bilgi vermemekte, kütüphaneler yetersiz bulunmakta, danışmanlar yazılı geri bildirim vermemekte, bilimsel kurum ve kuruluşlara üye olunmamaktadır. Diğer yandan tez konusunu öğrenci belirlemekte, araştırma aracını öğrenci geliştirmekte, detaylı araştırma önerisi verilmektedir. Uzman eksikliği hissedilmektedir. (Bakıoğlu ve Gürdal, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21; 2001, Sy. 9-18)

Türkiye’de Lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri adlı çalışmada Karakütük lisansüstü öğretim ile ilgili alan taraması yapmış, var olan durumları vermiştir. Sonuç olarak lisansüstü öğretim sorunlarına bilimsel araştırmalardan yararlanarak çözümler bulunması gerektiğini, bu sorunlara sistem yaklaşımı içinde yaklaşılarak lisansüstü eğitimin planlanması gerektiğini belirtmiştir.

METOD

Araştırma Modeli: Verileri daha detaylı ve derinlemesine elde etmek amacıyla araştırma modeli olarak nitel araştırma metodu seçilmiştir. Veriler nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve açık uçlu sorular kullanılarak elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini Dokuz Eylül Üniversitesi ve Balıkesir Üniversitesinde akademik personel olmadan tezli Lisansüstü eğitim yapan bireyler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme oluşturulurken kritik durum örnekleme ve zincir örnekleme göz önünde bulundurulmuştur. Bu yöntemle belirlenen 30 Dokuz Eylül Üniversitesi Lisansüstü öğrencisi ve 10 Balıkesir Üniversitesi Lisansüstü öğrencisi olmak üzere toplam 40 öğrenci örnekleme oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması: Araştırmanın kuramsal kısmını oluşturmak ve veri toplama araçlarını geliştirmek amacıyla araştırmaya literatür taramasıyla başlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu ve açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan açık uçlu sorular ve görüşme formu alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Görüşler doğrultusunda düzenlenen görüşme formu ve açık uçlu sorular ön deneme amacıyla örneklem dışında kalan bir grup bireye uygulanmıştır. Gelen tepkiler doğrultusunda açık uçlu sorular ve görüşme formu son şeklini almıştır.

Örneklem grubundaki 40 öğrenciye önce açık uçlu sorular dağıtılmıştır. Daha sonra bu öğrencilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi: Verilerin analizinde öncelikli olarak ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş olan bilgiler yazıya geçirilmiştir. Açık uçlu sorular ve görüşmelerden elde edilen veriler etiketlenerek sınıflandırılmıştır. Bu etiketlemeler doğrultusunda içerik analizi yapılmıştır. Açık uçlu sorular ve görüşmelerden elde edilen verilerin yüzde oranları belirlenmiştir. Veriler gruplandırılarak sunulmuştur.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde görüşme ve açık uçlu sorulardan elde edilen bulgular verilerek yorumlara gidilmiştir.

4.1 Araştırmaya Katılan Deneklerin Kişisel Bilgileriyle İlgili Bulgular

Çizelge 4.1.1 Lisansüstü Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

DAĞILIM CİNSİYET		
KADIN	16	40
ERKEK	24	60
TOPLAM	40	100

DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı 1): Lisansüstü Eğitim

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin % 40'ının bayan % 60'ının ise erkek olduğu görülmektedir. Araştırmanın örneklemini toplam 40 kişi oluşturmaktadır.

Çizelge 4.1.2 Örneklem Grubunun Yüksek Lisans - Doktora Dağılımı

DAĞILIM	ÖZELLİK	f	%
DEÜ	Yüksek Lisans	12	30
	Doktora	18	45
BAÜ	Yüksek Lisans	7	17,5
	Doktora	3	7,5
GENEL TOPLAM	40	100	

Örneklem grubunun % 75'ini Dokuz Eylül Üniversitesi oluşturmakta % 25'ini ise Balıkesir Üniversitesi oluşturmaktadır. Yine örneklemin % 47,5'ini tezli yüksek lisans öğrencileri % 52,5'ini ise doktora öğrencileri oluşturmaktadır.

Çizelge 4.1.3 Örneklem Grubunun Yaşlara Göre Dağılımı

DAĞILIM YAŞ	f	%
20-25	16	40
26-30	20	50
31-35	4	10
TOPLAM	40	100

Çizelge 4.1.3'te örneklem grubunu oluşturan bireylerin yaş dağılımı görülmektedir. Örneklem grubunun % 40'ı 20-25 arası bireylerden, % 50'si 26-30 arası bireylerden % 10'u 31-35 yaş arasındaki bireylerden oluşmaktadır.

Çizelge 4.1.4 Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Eğitimlerine Mezun Oldukları Üniversitede Devam Edip Etmeme Durumları

DAĞILIM ÖZELLİK	f	%
Mezun Olduğu Üniversitede Lisansüstü Eğitime Devam Ediyor.	34	85
Lisans Eğitimini Aldığı Üniversiteden Farklı Bir Üniversitede Lisansüstü Eğitimine Devam Ediyor.	6	15
GENEL TOPLAM	40	100

Çizelge 4.1.4 Lisansüstü öğrencilerin mezun oldukları üniversitede devam edip etmediğini göstermektedir.

Çizelgeye göre örneklem grubunun % 85'i Lisansüstü

eğitimlerine lisanstan mezun oldukları üniversitede devam etmektedir. % 15'lik bir grubun ise Lisansüstü eğitimlerine lisan mezuniyetinden farklı bir üniversitede devam etmektedir.

Çizelge 4.1.5 Lisansüstü Öğrencilerin Çalışma Durumlarının Dağılımı

DAĞILIM ÖZELLİK	f	%
Lisansüstü eğitim yaparken bir başka kurumda çalışıyor.	36	90
Lisansüstü eğitim yaparken herhangi bir kurumda çalışmıyor.	4	10
GENEL TOPLAM	40	100

Örneklem grubunun % 90'ı lisansüstü eğitimlerinin yanında bir kurumda çalışmaktadır. Yine örneklemin % 10'u lisansüstü eğitim yaparken herhangi bir yerde çalışmamaktadır.

4.2. Araştırmanın Amaçları Doğrultusundaki Bulgular

4.2.1 Bireylerin Lisansüstü Eğitim Yapma Amaçlarıyla İlgili Görüşleri

Mesleğimde Yükselmek	% 18
Yönetici Olmak	% 5
Akademisyen Olmak	% 93
Kendimi Yetiştirmek	% 96
Bilime Karşı İlgim	% 12
Tayin Olmak Amacıyla	% 2,5
Alanımda Derinleşmek	% 4

4.2.2 Lisansüstü Eğitim Sınavlarında Karşılaşılan Sorunlar

Lisansüstü eğitim yapmak için üniversitelerin sınavlarına girdiğimden herhangi bir problemle karşılaşmadım.	% 76
Yabancı dil problemi ile karşılaştım.	% 5
Her üniversitenin kendi öğrencisini tercih etmesi problem oluşturdu.	% 19

4.2.3 Çalışılan Kurum İle İlgili Sorunlar

A. Yöneticilerle İlgili Problemler

İzin

Derslere devam ederken izin almak konusunda problemler yaşadım.	% 85
İzin konusunda herhangi bir problem yaşamadım.	% 15

Ders Programı

Okul müdürümüz ders programımı lisansüstü eğitimdeki derslerime uyacak şekilde hazırlamama yardımcı oldu.	% 25
Okul müdürümüz ders programımı ayarlamaya yanaşmadı.	% 75
Nöbetlerimi ayarlamadılar.	% 28

Tayin

İl dışına tayin istediğimizde rahatlıkla çıkıyor.	% 73
Tayininin çıkması uzun zamanımı aldı.	% 27
İl dışı değil fakat il içindeki tayinlerde öğrenim durumumuz kesinlikle dikkate alınmadı.	% 90

Bakış Açısı

Yöneticilerimiz eğitim konusunda her zaman destek olmuştur.	% 52
Yöneticilerimiz eğitim konusuna pek sıcak bakmamakta, yaptığımız işi gereksiz bulmaktadır.	% 48

B. Meslektaşlarla İlgili Problemler

Bakış Açıları

Meslektaşlarımız iyi bir iş yaptığımızı belirtiyor.	% 51
Meslektaşlarımız çabamızı gereksiz buluyor, küçümseme davranışına gidiyorlar.	% 49
Meslektaşlarımızın bir kısmı söz ve davranışlarıyla kışkırdıklarını belli ediyorlar.	% 41

4.2.4 Danışmanlık Konusunda Karşılaşılan Sorunlar

Danışmanımı kendim seçtim.	% 85
Danışmanım enstitü tarafından atandı.	% 15
Danışmanımla iyi bir iletişim kuramadım.	% 68
Düşüncelerimi danışmanıma rahat aktaramıyorum.	% 59
Danışmanım beni çok iyi anlıyor.	% 41
Danışmanım çalışmalarımda yeterince yardımcı olamıyor.	% 51
Danışmanım yeterli yönlendirmeyi yapamıyor.	% 78
Danışmanım her konuda yardımcı oluyor.	% 49
Her ikimizde çalıştığımız için danışmanımla görüşme zamanlarını ayarlamakta zorluk çekiyoruz.	% 75
Danışmanım benimle görüşmeleri için mutlaka yeterli zamanını ayırıyor.	% 25
Danışmanımın bana ayırdığı zaman yeterli değil.	% 75

4.2.5 Bilimsel Etkinliklere Katılma Konusunda Karşılaşılan Sorunlar

Çalıştığımndan dolayı kongrelere katılmak için zamanım yeterli olmuyor.	% 88
Kongrelerden haberdar olamıyorum.	% 73
Kongreler için yeterince para ayıramıyorum.	% 78
Bilimsel çalışmalar için kaynaklar yetersiz	% 81
Kütüphanelerden yararlanma zamanım yeterli değil.	% 89
Bilimsel çalışmalarda tercih edilmiyoruz.	% 91
Yayınlarımızın yayınlanması zor oluyor.	% 90

4.2.6 Ekonomik Sorunlar

Çalışmadığım için Lisansüstü eğitimim için gerekli parayı ailemden alıyorum.	% 10
Maaşımın belli bir miktarını eğitimim için ayırıyorum.	% 90
Eğitimimi sürdürmek için çalışmam gerekli.	% 87

4.2.7 Dersler ve Öğretim Üyeleri Hakkındaki Düşünceler

A. Dersler Hakkındaki Düşünceler

Dersler amaca ulaştıracak nitelikte değil.	% 53
Derslerde çevirilerin ağırlıkta olması üretici olmamızı engelliyor.	% 92
Çok fazla tartışmalara ağırlık verilmiyor.	% 61
Kullanılan yöntemler hep aynıydı.	% 63
Eğitim derslerine daha fazla ağırlık verilmeli.	% 38
Dersler bilimsel süreci algılamamız için yeterli değil.	% 78
Dersler bilimsel süreci algılamamız için yeterli.	% 22
Derslerde yaratıcılığımı kullanamıyorum.	% 72
Dersler amacımıza çok uygun.	% 47

B. Öğretim Üyeleri Hakkındaki Düşünceler

Öğretim Üyeleri

Öğretim üyeleri devamsızlık konusunda yeterince anlayışlı değil.	% 3
Öğretim üyelerimiz bize anlayışlı ve olumlu davranıyorlar.	% 97

4.2.8 Lisansüstü Eğitimin Verimi İle İlgili Görüşler

Lisansüstü eğitimdeki verimi düşüren en temel neden aynı zamanda çalışmak zorunda olmamdır.	% 100
Ekonomik sıkıntılar eğitimimin verimini etkiliyor.	% 97
Yeterince zaman ayıramamam.	% 93

Üniversitelerde dışarıdan Lisansüstü eğitim yapanlara bir oda tahsis edilmelidir.	% 81
Lisansüstü eğitim yapanlara burs verilse verimi arttırır.	% 91
Lisansüstü eğitim yaparken aynı zamanda çalışan bireylere ücretli izin verilmelidir.	% 90
Uygulamalara daha fazla yer verilmelidir.	% 86
Lisansüstü eğitim dersleri gece olmalıdır.	% 73
Projelerimiz daha fazla desteklenebilir.	% 64

Amaçlar doğrultusunda açık uçlu sorulardan ve yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda ayrı ayrı yorumlanmıştır.

Lisansüstü Eğitim Amaçları Açısından: Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerle yapılan görüşmeler sonucunda bireylerin Lisansüstü eğitim yapmadaki amaçlarının özellikle kendilerini alanlarında yetiştirmek, akademisyen olabilmek, mesleğinde yükselmek olduğu belirlenmiştir. Bu amaçlar açısından baktığımızda Lisansüstü eğitimin kişinin kendini gerçekleştirme yolunda bir basamak olduğu görülmektedir. Araştırma ve bilime karşı ilgi de kişiyi Lisansüstü eğitime yönlendirmektedir. Yapılan görüşmeler içinde sadece bir kişi Lisansüstü eğitimine tayin amaçlı başladığını belirtmiştir.

Lisansüstü Eğitim Sınavları Açısından: Yapılan görüşmeler sonucunda Lisansüstü eğitim öğrencilerinin % 87'si yapılan Lisansüstü eğitim sınavlarında herhangi bir problem yaşamadığını belirtmiş, %13'ü ise üniversitelerin kendi öğrencilerini tercih etmelerinden dolayı sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Veriler incelendiğinde sorun yaşamayan % 87'lik kısmın %85'inin Lisansüstü eğitimine aynı üniversitede devam ettiği görülmektedir. % 2'lik bir kısım ise sorun yaşamadan farklı bir üniversitede Lisansüstü eğitime giren bireylerdir.

Çalışılan Kurum Açısından

1. Lisansüstü eğitim yapan bireylerle yapılan görüşmelerde; yöneticilerin Lisansüstü eğitim yapan bireylere özellikle izin ve ders programlarını ayarlama konusunda çok yardımcı olmadıkları söylenebilir. % 85'lik bir grup görüşmelerde izin konusunda yöneticilerin çok büyük sorunlar çıkarttığını söylemektedir. İzin konusunda problem yaşamadığını belirten % 15'lik grubun ise %10'u Milli Eğitim Bakanlığı haricindeki kurumlarda çalışmaktadır.

Ders programının ayarlanmadığını % 75 oranında bireyler belirtmiştir. Bunların içindeki % 28 oranındaki bireyler aynı zamanda nöbet günlerinin de ayarlanmadığını belirtmiştir.

2. Yapılan görüşmeler sonucunda akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin özellikle il içi tayinlerde sorun yaşadığı belirlenmiştir. % 90 gibi

büyük bir oran il içi tayinlerde öğrenim durumlarının göz önüne alınmadığını belirtmiştir. İl dışı tayinlerde sorun yaşadığını belirtenlerin oranı % 27'dir. % 73 içindeki bireyler il dışı tayinlerde herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Buna göre il dışı tayinlerde öğrenim durumu bir mazeret olarak görülmesine rağmen il içi tayinlerde bu durum göz ardı edilmektedir.

3. Yöneticilerin eğitim konusuna destek olduklarının belirtilmesinin yanında % 48'lik bir oran yöneticilerin eğitim konusuna pek sıcak bakmadığını, gereksiz bulduklarını belirtmişlerdir.
4. Meslektaşlarının eğitim konusunda olumlu görüşü olduğunu belirten %51'lik orana karşın, % 49'luk bir oran meslektaşlarının eğitimi ve çabalarını gereksiz bulduğunu belirtmiştir. % 49'luk oranın içindeki % 41'lik bir bölüm aynı zamanda meslektaşlarının kendilerini kışkırdığını belirtmişlerdir.

Danışmanlık Açısından

1. Yapılan görüşmelerin sonunda bireylerin % 85'i danışmanını kendisinin seçtiğini, % 15'i danışmanın enstitü tarafından atandığını belirtmiştir.

Danışman bilimsel süreci yönlendirmede en önemli kişi olduğundan danışmanın birey tarafından seçilmesinin verimi arttırmada rol oynayacağı düşünülmektedir.

2. Görüşmelerin sonunda danışmanlık açısından problemlerin; danışmanla iyi bir iletişim kuramamak % 68, düşüncelerini danışmanına rahat aktaramamak % 59, danışmanın yeterli yönlendirmeyi yapamaması % 78 oranlarında belirtildiği görülmektedir. Bütün bunların yanında danışman öğrenci arasındaki en önemli problem yeterli zamanın ayrılmaması hususudur. % 75'lik bir oran bu görüşü belirtmiştir. Danışman ve öğrencinin her ikisinin de çalışması görüşme zamanlarını zorlaştırmaktadır.

Bilimsel Etkinlikler Açısından: Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler sonucunda akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin bilimsel etkinliklere katılım konusunda büyük sıkıntı yaşadıklarını göstermiştir. Özellikle kongrelere katılım ve yayınların yayımlanması açısından problemlerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Kongrelere katılım konusunda öne sürülen problemler zamanlarının yeterli olmayışı (% 88), kongrelerden haberdar olamayış (% 73), ekonomik sebepler (%78) dir. Bu problemler Lisansüstü öğrencilerin bilimsel süreçlerinin eksik kalmasına neden olmaktadır.

Bilimsel etkinlikler açısından veriler incelendiğinde en önemli sorun olarak bilimsel çalışmalarda tercih edildikleri % 91 oranı ile karşımıza çıkmaktadır. Görüşmelerde bireyler, bilimsel çalışmalarda akademik personelin daha çok tercih edildiğini, kendilerinin ikinci planda kaldığını belirtmişlerdir.

Kaynak yetersizlikleri ve kütüphanelerden yararlanma zamanlarının yeterli olmayışı bireyler tarafından sorun olarak belirtilmiştir.

Yayınların yayımlanmasındaki zorluklar da bir diğer önemli problemdir (% 90).

Ekonomik Açıdan: Görüşme yapılan bireylerin % 10'u eğitimi için parayı ailesinden karşıladığını belirtmiş, % 90'ı maaşlarını bu iş için harcadıklarını söylemişlerdir.

Ekonomik zorlukların bireylerin karşılaştığı en önemli problemlerden biri olduğu yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Eğitimlerini sürdürmek için çalışması gerektiğini belirten bireylerin oranı % 87'dir.

Dersler ve Öğretim Üyeleri Açısından

1. Görüşmelerde derslerin üreticiliği konusunda sorulmuş olan soruya verilen cevaplar incelendiğinde; derslerin çeviri temelli olarak işlendiği anlaşılmaktadır. Bu da bireylere göre kendilerinin üreticiliğini engellemektedir (% 92). Aynı zamanda derslerin sıkıcı olmasına neden olmaktadır. Yine bu sebepten dolayı bireyler yaratıcı olamadıklarını belirtmişlerdir (% 72).

Alan eğitiminde çalışan bireyler görüşmelerde eğitim derslerinin daha fazla olması gerektiğini (% 38) belirtmişlerdir. Görüşme yapılan bireylerden % 53'ü dersle-

rin onları amaçlarına ulaştırabilecek nitelikte olmadığını belirtmiş, % 47'si ise derslerin amaçlarına uygun olduğunu söylemişlerdir.

2. Öğretim üyelerinin kendilerine olumlu ve anlayışlı davrandığını belirten (% 97) görüşmecilerin yanı sıra öğretim üyelerinin devamsızlık konusunda yeterince anlayışlı olmadığını belirten görüşmecilerde (%3) bulunmaktadır.

Lisansüstü Eğitimin Verimi Açısından

1. Yapılan görüşmeler sonunda bireylerin Lisansüstü verimlerinin düşürdüğünü düşündükleri problemler; Lisansüstü eğitimin yanında çalışmak zorunda olunması, ekonomik sıkıntılar ve zaman açısından sıkıntılardır.

Bu sorunlar ortadan kalktığı takdirde bireyler Lisansüstü eğitimlerinin veriminin artacağını düşünmektedir.

2. Görüşme yapılan bireyler eğitimlerinin veriminin artması için; üniversitelerde kendilerine tahsis edilmiş bir oda ya da sınıfın bulunması, devletin Lisansüstü eğitim yapan bireylere burs vermesi, yine çalışarak Lisansüstü eğitim yapan bireylere ücretli izin verilmesi, Lisansüstü eğitim derslerinin gece yapılması, projelerin daha fazla desteklenmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır.

ÖZET - SONUÇ - ÖNERİLER

ÖZET

Bu çalışma akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Durum saptaması olarak belirlenmiş bu çalışmada verilere ulaşmak amacıyla görüşme ve açık uçlu sorular kullanılmıştır. Veriler Balıkesir Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nden seçilmiş olan 40 Lisansüstü eğitim öğ-

rencisinden toplanmıştır. Veriler içerik analizi yapılarak analiz edilmiş şu bulgulara ulaşılmıştır.

Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylerin; özellikle ekonomi, zaman, çalıştıkları kurumlarda izin, derse devam, danışmanlık konularında sorunları bulunmaktadır.

SONUÇ

Bu bölümde araştırmada elde edilmiş olan bulgulardan yola çıkılarak ulaşılan sonuçlar kısaca belirtilmektedir.

1. Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireyler öncelikli olarak kendilerini geliştirmeyi, akademik kariyer yapması, alanlarında derinleşmeyi, mesleklerinde yükselmeyi amaçlamaktadırlar.
2. Lisansüstü eğitimine kendi üniversitesinde devam eden bireyler sınavlarda herhangi bir sorunla karşılaşmamaktadır.
3. Lisansüstü eğitim yaparken aynı zamanda çalışmak zorunda olan bireyler izin konusunda problem yaşamaktadırlar.
4. Lisansüstü eğitim yapan bireylere ders programlarının

ve nöbet günlerinin ayarlanması konusunda yardımcı olunmamaktadır.

5. Lisansüstü eğitim yapan bireylerin il içi tayinlerinde eğitim durumları göz önüne alınmamaktadır.
6. Bir kısım yönetici ve meslektaşları Lisansüstü eğitim yapan bireylere olumlu yaklaşmakta, diğer kısım ise Lisansüstü eğitim yapan bireyleri söz ve davranışlarıyla çalışma isteklerini azaltmaktadır.
7. Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireyler danışmanlık konusunda özellikle zaman açısından sorun yaşamaktadırlar. Danışmanla iletişim, yönlendirme, gibi konularda da problemler bulunmaktadır.
8. Bilimsel çalışmalarda; akademik personel olmadan

Lisansüstü eğitim yapan bireyler ikinci planda kalmaktadır.

9. Kütüphanelerden yararlanmak için yeterli zamanları bulunmamaktadır.
10. Kongrelere çok fazla katılamamaktadırlar. Bunun sebebi olarak da çalışmalarını, yeterince para ayıramamayı, kongrelerden zamanında haberdar olamamayı göstermektedirler.
11. Çalışmalarının yayımlanması konusunda problemler yaşamaktadırlar.
12. Öğretim üyeleri akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylere olumlu ve anlayışlı davranmaktadırlar.

ÖNERİLER

Lisansüstü eğitim konusunda yapılan literatür çalışması ve araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında şu öneriler geliştirilmiştir.

1. Akademik personel olmadan Lisansüstü eğitim yapan bireylere devlet bursu verilmelidir.
2. Herhangi bir kurumda çalışırken aynı zamanda Lisansüstü eğitimlerini sürdüren bireylerden isteyenlere maaşının bir bölümü kesilerek ücretli izin verilmelidir.
3. Üniversiteler proje tabanlı eğitime ağırlık vermeli, devam mecburiyetini esnek bir hale getirmelidir. Gereki-

se uzaktan eğitim sistemi uygulanabilmelidir.

13. Derslerin çeviri ağırlıklı olması bireylerin derslerden zevk almasını, üretici ve yaratıcı olmasını engellemektedir.
14. Derslerin bilimsel süreci kavrayabilecek nitelikleri yeterli değildir.
15. İki işi bir arada götürmek, ekonomik sıkıntılar, yeterli zaman ayıramamak Lisansüstü eğitimin veriminin düşmesine neden olmaktadır.

se uzaktan eğitim sistemi uygulanabilmelidir.

4. Lisansüstü eğitim dersleri gece verilebilmelidir.
5. Lisansüstü eğitim derslerinin bilimsel süreci kavratma açısından niteliği artırılmalıdır.
6. Akademik personel olmadan eğitimlerini sürdüren bireyler üniversitelerin uygulamaya açılan kapılarıdır. Teori ve uygulamayı bir arada sürdürebilecek olan bu bireyler sayesinde üniversiteler uygulama yönlerini tamamlayabilirler. Bu doğrultuda bu bireylere çeşitli projelerde çalışma imkanları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Bakioğlu, Ayşen ve Gürdal, Ayla. (2001). Lisansüstü Tezlerde Danışman ve Öğrencilerin Rol Algıları: **Yönetim İçin Göstergeler**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21,9-18.
- Ergüneş, Yalçın. (1998). **Eğitim Bilimine Giriş**. Balıkesir
- Fidan, Nurettin ve Erden, Münire. **Eğitime Giriş**. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Karakütük, Kasım. (1989). **Türkiye’de Lisansüstü Öğretim, Sorunları ve Çözüm Önerileri**. Eğitim Bilimleri Dergisi, 22,1,505-528
- Karasar, Niyazi. (1998). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kaya, Yahya Kemal. (1984). **İnsan Yetiştirme Düzenimiz**. 4. Basım. Ankara
- Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği**. (1982). Resmi Gazete 17830. Madde 2
- Oğuzkan, Ferhan. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. 3. Baskı. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. (2000). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Kanunu**, (1981). 2547 Madde 3